

Volt egyszer egy polgári

„1934-ben Weber Mihály polgári iskolai tanár, okleveles közigazda, magán polgári iskolát nyitott. A polgári iskola a főváros közelsége és a lakosság tartózkodása miatt nem tudott igazán kifejlődni. 1946-ban az egyházközség átvette a magán polgárit” – írja Hauser József Budaörsi krónika című könyvében. A levéltárban most ennek dokumentumait sikerült fellelni.

A budaörsi nyilvános magán polgári iskola a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter Úr 47233 (1935). V. 2. sz. rendelete alapján 1934. szeptember 11-én kezdte meg oktatói munkáját a községben. Az iskola bérelt épületben, a Budapesti út 72. szám alatt működött. Az első évben csupán egy osztállyal, majd évenkénti indítással fokozatosan elérte a négy osztályt.

Az 1934/35-ös tanévben ide iratkozott 1 magyar és 26 német anyanyelvű tanuló. A szülők közül 7 kisbirtokos, 5 kisiparos, 4 kereskedő, 4 altiszt, 5 munkás, 2 egyéb foglalkozású szerepel a korabeli iratokban. Helybeli volt 22 fő, törökbálinti 4 fő. Biáról járt be 1 fő. A tandíj havi tíz pengő volt, melyet 26 tanuló fizetett, 1 fő mentességben részesült.

Az iskolát alakulásakor két cél vezérelte az 1936–37-es Értesítő előszavában leírtak szerint. „Közvetlen célja, hogy Budaörs és Törökbálint község lakosságának fiait középfokú ismeretekkel lássa el, biztos és maradandó tudással vértesse fel, hogy az életben könnyebben boldoguljanak. Közvetett célja, hogy a község lakosságának műveltségi szintjét emelje és fokozza.”

Az első évfolyam egyetlen osztályát három tanár oktatta. Weber Mihály igazgató, okl. polg. isk. tanár a magyar nyelv és történettudományi szakcsoport tantárgyait tanította. Böröczky Gyula óraadó okleveles középiskolai tanár volt, a mennyiségtan és a természettan tantárgyait oktatta. Kreis Mihály r. k. hitoktató, budaörsi segédlelkész tanította az idejárókat hittanra. Az iskola fennállása alatt több pedagó-

gus jött, s ugyancsak többen távoztak. Volt, aki az éppen akkoriban felszabadult Erdélyben, Kolozsvárott kapott munkát. A teljesség igénye nélkül csupán pár nevet említek közülük: Fodor János, Mislai István, Tóth Alajos, Bezsó Katalin, Bogner József, Erős Katalin, Rusvai Erzsébet, Luelf Erzsébet, Mészáros Gabriella, Somogyvári Mihályné. Az iskola tanulmányi felügyelője dr. Leidenfrost Gyula egyetemi tanár volt, de ellenőrizte a tanítás menetét vitéz Jávor Albert tanulmányi felügyelő úr is.

A tanulók létszáma az évek folyamán az első osztályba beiratkozott huszonzhét főről a négy osztály kialakulásával százötven főre emelkedett.

Az iskolában a következő tantárgyakat osztályozták: magaviselet, hittan, magyar nyelv, német nyelv, történelem, földrajz, számtan-mértan, növény- és állattan, ásványtan és vegytan, fizika, élet- és egészségügyi ismeretek, közigazdasági és ipari ismeretek, ének, rajz, testgyakorlás, kézimunka, valamint az írásbeli dolgozatok külalakja.

Az oktatómunkát egyre növekvő számú filmvetítések is segítették. Évről évre gyarapodó szertárakkal, ifjúsági és tanári könyvtárakkal találkozunk a kimutatásokban. A tanmenetben fontos helyet kapott az erkölcsi, a hazafias, a testi, valamint a munkára való nevelés. Évenként több alkalommal egész napos kiránduláson vettek részt a tanulók. (Visegrádra, Budapestre stb. mentek.)

Csupán mutatóba említjük az iskola 1936/37-es évi „Iskolai ünnepélyeket és megemlékezéseket”: október 6-án az aradi vértanúkra emlékeztek. Március 15-én hazafias ünnepséget rendeztek. Június 6-án tornaünnepély volt. Június 15-én évzáró ünnepséget rendeztek.

A kisebb ünnepségek a következők voltak: szeptember 30-án megemlékeztek a szőlőfogyasztás nagy nemzetgazdasági és egészségügyi fontosságá-

ról. Október 17-én a finnugor összejáratásról emlékeztek meg. Október 31-én a takarékoság fontosságáról volt szó. (Ekkor 20 takarékperselyt és 10 takaréklapot osztottak ki a gyerekek között.) December 6-án a kormányzó úr névnapját ünnepelték, szentmisén. December 10-én a limanovai hősök nagy csatájáról és a huszárok hősiességéről emlékeztek meg. Május első hetében nem maradhatott el az anyák napi ünnepség. Május 9-én pedig részt vettek a Budaörs község által rendezett Országzászló ünnepélyen. Május 30-án jelen voltak a világháború hőseinek emlékére a község által rendezett ünnepélyen. Június 4-én a gyászos emlékü trianoni békére emlékeztek. Az iskolai rendezvényeket gazdag műsor jellemezte.

Nagy súlyt fektettek a tanárok a diákok önképzésére is. Az 1937/38. tanévben nyílt meg az iskolában a IV. osztály, és ekkor alakult meg a „Szechenyi István gróf” önképzőkör, a III. és IV. osztályos tanulókkal. Az alapszabálynak megfelelően a kört az alábbi tisztikar vezette: ifjúsági elnök: dr. Ruckmich János IV. o. t. Ifjúsági alelnök: Stammer Ferenc IV. o. t. Titkár: Hartmayer József IV. o. t. Jegyzők: Feldholfer Lipót és Siklósi István IV. o. t. Könyvtáros: Hernádi Károly IV. o. t. helyettesek: Deigner Antal és Winkler János III. o. t. Lapkezelők: Zsemle András és Weber Péter III. o. t. Az önképzőkör hetenként egyórás gyűlést tartott.

Jelentős szerepet játszottak az iskola életében a különböző sportversenyek is. Súlylökésben Pfund Jakab jeleskedett, megelőzve Kruck Jánost és Hernádi Károlyt. Futásban Kruk Mátyás és Pfund Jakab győzött.

Sok érdekes adat szerepel még a „Budaörsi nyilvánosjogú magán polgári fiúiskola” fennmaradt értesítőiben.

Akit a bővebb adatok is érdekelnek, megtalálhatja azokat a városi könyvtár helytörténeti gyűjteményében.

Filipszky István